

Eurooppalaiset terveys sosiologit koolla Pohjois-Italiassa

Euroopan terveys sosiologit kokoontuivat neljän vuoden tauon jälkeen *European Society for Health and Medical Sociology* (ESHMS) -yhdistyksen järjestämään konferenssiin, joka pidettiin elokuun lopulla 2022 helteisellä Bolognan yliopiston Forlín kampuksella, Bolognan kaupungin ja Riminin rantalomakohteen puolella välissä. Järjestyksessään 19. konferenssin pääteema oli pandemian jälkeinen yhteiskunta, ja Covid-19 näkyikin vahvasti sekä keynote-puhujien esityksissä että työryhmissä, joista monissa käsiteltiin koronapandemiaa ja sen vaikutuksia.

Konferenssin aluksi kuultiin esitys koronapandemian vuoksi peruuntuneesta yhdistyksen 18. kokouksesta, jonka piti kokoontua Uppsalassa syksyllä 2020. Kokouksen suunnittelu oli jo hyvin pitkällä ja ilmoittautuneitakin oli jo 142, kun pandemia iski ja sekoitti pakan. Kokematta jäivät sovitut pääalustukset ja vaikuttavan näköinen osakuntasali, jossa illanvieton oli tarkoitus tapahtua.

Nyt pidetyssä Forlín konferenssissa keynoteesityksiä oli kolme. Roberto De Vogli, Padovan yliopiston ihmisoikeuskeskuksesta, rinnasti kiinnostavalla ja tärkeällä tavalla globaalin pandemian ja globaalin ilmastonmuutoksen. De Voglin mukaan molempien taustalla on samanlaisia ilmiöitä, joiden keskeiset juurisyyt hän palautti 'kapitalismin uusliberalistiseen varianttiin'. Koronatauti on levinnyt erittäin laajalle ja siihen liittyvien kuolemien lukumäärä koko maailmassa on 6,5 miljoonaa, Euroopassa 1,9 miljoonaa ja Suomessa 5600 tapausta. SARS-CoV-2 -viruksen aiheuttama tauti ja sen vaikutukset jakautuvat eriarvoisesti sekä maiden sisällä että maiden välillä. Paitsi että Covid-19-pandemia on kohdellut maailman väestöjä eriarvoisesti, se on lisäksi todistanut uuden maailmanlaajuisen apartheidin, rokotusapartheidin. Rokotukset tavoittavat pääosin vain läntisen OECD-maailman väestöt. De Voglin mukaan eriarvoisuutta tuottavat ja edistävät *laissez-faire* -politiikka ja prevention laiminlyönti. Covid-19-pandemia ei

ole vain lääketieteellinen ja virologinen ongelma, vaan mitä suurimmassa määrin globaali kansanterveysongelma ja sellaisena vakava poliittinen ja terveysterveystieteellinen haaste.

Minna Ruckenstein Helsingin yliopiston Kullattajatuutkimuskeskuksesta pureutui monitieteisessä esityksessään nyky-yhteiskuntien megatrendeihin, digitalisaatioon ja dataistumiseen, datan valtaan, ja siihen, miten nämä tunkeutuvat myös terveyden eri kentille. Yhä useampia asioita tarkastellaan ja seurataan digitaalisen datan avulla ja eri elämänprosessit muuttuvat dataksi. Esimerkiksi itse liikunnan sijasta meitä alkaakin kiinnostaa askelten määrä, jota tarkkailemme jatkuvasti puhelimeillamme. Moni kokee olevansa addiktoitunut kännykkäänsä, kun kyse on pikemminkin siitä, että datayritykset algoritmeiltaan käyttävät taitavasti hyväkseen ihmisten sosiaalipsykologisia taipumuksia, kuten vaihtelunhalua sekä kiinnostusta uuteen ja yllättävään. Dataistumisen megatrendejä liikuttavat vahvat taloudelliset ja poliittiset intressit. Ruckensteinin mukaan kahlitsemaan dataistuminen – tässäkin *laissez-faire* -politiikka - rapauttaa viime kädessä yhteisöllisyyttä, koheesiota ja jakaa yhteiskuntia. Nämä ilmiöt näkyvät myös Covid-19-pandemian yhteydessä.

Kristin Barker oli saapunut paikalle kaukaa New Mexican yliopiston sosiologian yksiköstä. Hän eritteli alustuksessaan long covidina tunnetun oireyhtymän luonnetta ja ristiriitaisia ilmenemismuotoja. Oireyhtymä on tärkeä osa Covid-19-taudin ilmenemismuotoja ja siitä on meilläkin käyty keskustelua. USA:ssa ja monessa muussa maassa oireyhtymästä kärsivät henkilöt, kokemusasiantuntijat sekä potilasyhteisöt ovat nostaneet esille omia näkemyksiään ja asettuneet vastahankaan yksipuolista biolääketieteellistä taudinmäärittäystä kohtaan. Esimerkiksi syndroomasta puhuminen loukkaa tautiin sairastuneita. Näin on esimerkiksi silloin, kun pitkäaikaisista mutta vaikeasti määriteltävistä oireista kärsivien vaivat psykologisoidaan ja leimataan yksiselittei-

sesti mentaaliseksi ilmiöiksi. Oireista kärsivien ja potilaiden yhteisöt vaativat, että long covidin somaattinen luonne tulisi huomioida ja oireyhtymälle tulisi muodostaa uusi luokka WHO:n kansainväliseen tautiluokittukseen (ICD). Barker elävöitti esitystään taitavasti ”jogiberrismeista” tunnetun baseball-pelaajan ”Yogi” Berran töräytyksillä ja tokaisuilla, jotka meillä rinnastuvat Matti Nykäsen vastaaviin heittoihin. Long covidistakin voinee todeta, että ”se ei ole ohi ennen kuin se on ohi”.

Konferenssiosallistujille tärkein osa kokousta muodostuu työryhmäesityksistä ja niistä käytävistä keskusteluista. Työryhmiä kokouksessa oli yhteensä 40 ja niistä 17:ssä käsiteltiin Covid-19-teemaa eri näkökulmista. Muita aiheita olivat mm. terveys sosiologian teoria ja käytäntö, medikalisaatio, terveydenhuolto ja terveystammat, mielenterveys, ruumiillisuus ja seksuaaliterveys sekä terveyden eriarvoisuus. Suomalaisten tutkijoiden esityksiä kuultiin useissa työryhmissä.

Yhtenä päätöspäivän viimeisenä sessiona oli pelkästään suomalaisista esityksistä koostunut työryhmä. Aluksi hieman oudoksutti matkustaa Italiaan tapaamaan kotimaisia kollegoja ja ehkä puhumaan vain suomea. Työryhmä kokosi kuitenkin runsaan kansainvälisen yleisön ja keskustelu esityksistä oli vilkasta. Kanadalainen tutkijakonkari totesikin, että temaattisesti toisiinsa liittyvistä esityksistä sai monipuolisen kuvan suomalaisten työkyvystä ja terveydenhuollon kehityksestä väestön ikääntyessä. Samainen konkari kertoi vielä menevänsä kokouksissa aina kuuntelemaan suomalaisten esityksiä, koska niiden korkea taso on taattu. Hiljaisina suomalaisina emme väittäneet vastaan.

Osallistujia konferenssissa oli lähes 200. ESHMS:n kokoukset ovat yleensäkin olleet verrattain painimuotoisia ja tunnelmaltaan miellyt-

täviä, joten niissä on ollut helppo tutustua uusiin kollegoihin ja tavata vanhoja tuttuja. Järjestäjämää on perinteisesti ollut vahvasti edustettuna. Lisäksi näkyvä edustus oli mm. Alankomaista ja Belgiasta. Suomalaiset tutkijat ovat vanhastaan osallistuneet yhdistyksen kokouksiin aktiivisesti ja myös tällä kertaa suomalainen terveys sosiologia oli näkyvästi esillä. Osallistujina oli niin nuoria lahjakkuuksia, vakiintuneita asiantuntijoita kuin muutama seniorikin. Myös alalla toimivat instituutit olivat monipuolisesti edustettuina.

Konferenssin pääillallinen nautittiin upeassa Bolognan yliopiston Bertinoron koulutuskeskuksessa hieman Forlín kaupungin ulkopuolella, upean kukkulan laella. Legendan mukaan paikan nimessä yhdistyy kulta (oro) ja känni (berti). Sangen maittavaa Emilia-Romagnan viini kohtuudella nautittuna olikin.

Konferenssipaikkana Forlín kampus osoittautui erinomaiseksi. Tilat olivat modernit, ilmastoidut ja viihtyisät. Organisaatio toimi saumattomasti. Kokouksissa työryhmien saleja on uudessa paikassa usein hankala löytää, mutta viimeisenä päivänä salitkin täyttyivät aikataulussa. Kokouskaupungin pienehkön hotellikapasiteetin vuoksi osa osallistujista yöpyi puolen tunnin junamatkan päässä Riminillä, mikä osoittautui elokuun lopun helteillä logistisesti hikipäisiksi ratkaisuksi. Muuten puitteet olivat erinomaiset ja italialainen kulttuuri näytti parhaita puoliaan. Seuraava konferenssi pidetään kahden vuoden kuluttua, joskin tapahtumapaikka on toistaiseksi julkistamatta.

SAKARI KARVONEN, LAURA KESTILÄ,
EERO LAHELMA JA OSSI RAHKONEN

PS. Lisätietoja yhdistyksestä osoitteessa www.eshms.eu.